

JEGYZETEK*

Egyetemista csoportok az erdélyi magyar falvakban

Az erdélyi magyarok soraiban elég erőteljes érdeklődés alakult ki, elsősorban a fiatalok között, a parasztok és a falusi élet iránt. Ezen irányzat hívei több éve felfedezték a Román Szociológiai Intézet monográfiai tevékenységét és igyekeztek követni azt, legalább a kiadványai révén. Bizonyos magyar körök sohasem se lapozták türelmetlenebbül a szociológiai monográfiának szentelt könyvtári lapszámokat, mint Kolozsváron.

Természetes volt tehát, hogy ugyanazok az emberek ugyanolyan figyelmet szenteltek a Károly Herceg Kulturális Alapítvány tevékenységének, főként a diákcsapatok munkájának. Ezt bizonyítja a *Bukaresti Lapok* című kiadványuk.

A cikk szerzője szemtanúja volt az Arad megyei Maros-menti Szabadhelyen tevékenykedő diák csapat 1935. évi eredményinek. Elég alaposan megismerte a célkitűzéseket és eszközöket, valamint a munkamódszereket. Élénk és szinte mindenben valós képet nyújt:

„A Károly Alapítvány minden évben kiválasztja a legjobb egyetemi hallgatókat és csoportokat alakít, amelyeket falura küld. Az általuk kutatott falvak száma évente növekszik. Idén egy 16 diákból álló csoport az Arad megyei Szabadhelyre érkezett. A csoport egymást követő három éven át három-három hónapot a faluban tölt, annak életét megváltoztatandó. A csapat tagjai kizárólag utolsó éves egyetemi hallgatók. Mellettük állatorvosok, agronómusok, jogászok, statisztikusok, tanítók dolgoznak, és egy-egy háztartástani oktató új fogásokra tanítja a parasztasszonyokat. Az orvosok megvizsgálják a helybelieket, gyógyszereket adnak ingyenesen. A statisztikák szerint Szabadhelyen rekordot döntöttek, mivel 50 nap alatt 800 beteget vizsgáltak meg. Az állatorvosok meglátogatják az istállókat, statisztikai adatokat gyűjtenek, és ingyen kezelik a parasztok beteg marháit. Az agronómusok kimennek a parasztokkal a mezőre és a helyszínen adnak tanácsokat.”

A riport az általunk már jól ismert módon folytatódik. Végül a szerző felteszi a kérdést, hogy nem lehetne-e ebbe a munkába a magyar egyetemi hallgatókat is bevonni elsősorban azért, mert az erdélyi magyar falvak az ország

* Eredetileg megjelent: Însemnări, *Sociologie Românească*, an I, Nr. 2, februarie 1936, 46-48. p.

összes többi falvaihoz hasonlóan szenvednek, másodsorban pedig azért, mert a román falvak életét nem lehet megérteni a magyar falvak életének ismerete nélkül. Molnár Tibor, a cikk szerzője a következő mondattal zárja írását: „A magyar közéleti vezetők győzzék meg Gusti professzor urat, hogy tegye meg ezt a lépést, hogy együttműködés létrejöjjön ezen a területen”.

A dolog technikai szempontból nem lenne lehetetlen. Az Alapítvány a mi egyetemistáinkra alkalmazott kritériumok alapján kiválaszthatja a magyar egyetemi hallgatókat és csoportos felkészítő tanfolyamokra kellene irányítsa őket. A kiválasztását követően minden csapatban legalább egy erdélyi román egyetemi hallgatónak részt kell vennie, aki tudjon magyarul, tartsa a kapcsolatot az Alapítvánnyal, és akinek meg kell találnia a román falvak és a magyar falvak közötti analógiákat. Különbözik a magyar egyetemisták eddig is részt vettek csoportjainkban, viszont ezekkel együtt a román falvakban dolgoztak.

*

A folyóiratunk első számának megjelenése óta rengeteg levél érkezett, közülük kiválasztunk néhányat, amelyeket tartalmuknál fogva érdemes megismerni valamennyi olvasónak. A Câmpulung-Muscel-i tanítóképző román nyelvtanára, George Marinescu részéről ez a levél érkezett:

Nagytisztelető Professzor úr! E sorok a Rádióban és a Sociologie Românească című folyóiratban közzétett felhívása nyomán születtek.

Három éve járom a câmpulungi tanítóképzős diákokkal a Muscel-vidéki falvakat, kettős céllal: a) kulturális akció a falusiak javára és b) a diákok bevezetése az élet realitásaiba, tehát felkészítésük a későbbi szerepükre (általában részt veszünk a tanítók kulturális körein is).

Módszerünk: 1) reggel, részvétel a misén; a tanulók kórusa részt vesz a liturgián; 2) délután, közösségi találkozó. Program: I. rész: a gazdák gyakorlati szükségleteivel kapcsolatos előadás; II. rész: rekreációs program: felolvasás, szavalás, ének és hangszeres zene (az iskola fúvószenekara).

Január 23-ától, vasárnaptól kezdődően vándorkönyvtári rendszerrel kísérletezünk. A találkozó alkalmával 30 napos időszakra átadunk a falunak egy könyvtári szekrényt 70-80, szakszerűen kiválasztott kötetekkel. Szuggesztív leírással bemutatom majd mind-egyik könyvet.

Nem szeretnék itt megállni. Sok faluban jártunk. Mindenhol maradtak emlékek utánunk. De sehol nem hoztunk létre valamit, ami ilyen tevékenységre összpontosítaná a közösség érdeklődését.

Ezért arra gondoltunk, hogy január 23-án helyezzük el a Nămăești-i Kultúrház alapkövét. Ez a falu alig 7 km-re van Câmpulungtól; csapatunk közelebből gondoskodhatna a Kultúrház sorsáról. Modellé válhatna, amely egyaránt szolgálná a falu és a tanítóképzősök hasznát. Ez utóbbiakra gondolok első sorban. Mutassuk meg nekik azt a valóságot, amely a falu életében végzett saját munkájuk eredménye. Egészen más lenne, mint a jelenlegi retorikus és hazafias elmélet, amellyel elindítjuk őket az élet útján.

Állandó jelleggel foglalkoztatott a gondolat, hogy új módszereket találjak a diákjaimmal társadalmi-kulturális téren folytatott munkában. Rögeszmémé vált miután hallottam az Ön rádiós előadását, amellyel megnyitotta a Diákcsapatok munkájára vonatkozó útmutatását, és e rögeszme kiújult a Sociologie Românească folyóiratban közölt felhívásával, illetve legutóbbi rádiós előadásával.

Első sorban megemlíteném a Kultúrházat, és mivel semmilyen ez irányú képzettségem nincs, csak a józan ész és a jóérzés vezérel, kérem, szíveskedjen küldeni egy ilyen kultúrház megszervezéséhez és működéséhez szükséges dokumentációs anyagot, szem előtt tartva a 936.II.23-i dátumot.

Ugyanakkor nagyon hasznosnak vélném a tanítóképzősök bevezetését a falukutatási módszerekbe. Amennyiben Ön is jónak látja, jövő nyárra megszervezhetnénk egy diákcsoporthoz, amely egy esetleges musceli csapattá válhatna.

Ebben az esetben ilyen irányú információs anyagra is szükségünk van.

Egyelőre VIII. osztályban bevezettem a Sociologie Românească folyóirat olvasását.

A legnagyobb elismeréssel, George Marinescu s.k.

Mindig hirdetem a szociológiai monográfiák rendkívüli pedagógiai értékét, és nem létezik egy ésszerűbb gondolat, mint az, hogy a falvak jövőbeni tanítói még az iskola padjaiban, tanáraik vezetésével tanulják meg, hogy hogyan lehet tudományosan megismerni a falu szociális realitását, valamint a kulturális munka technikáját. Meggyőződésünk, hogy Marinescu úr próbálkozásai gyümölcsöznek majd, mint ahogy ez más alkalmakkor is bebizonyosodott. A napokban az az öröm ért, hogy a Károly Herceg Alapítványt és Csapatunk kiállítását meglátogatta a Șendriceni-Botoșani-i tanítóképző, Iancu igazgató úr vezetésével. Ő azt mondta, hogy ugyanígy dolgozik a tanítóképzőseivel, a falu Kultúrotthonában. Itt a tanítóképzősök igazi munkalaboratóriumot találnak és egy aktív iskolát, jó felkészítést későbbi munkájukra.

Legyen ennek a példának követője az egész országban.

*

Egy másik levél egy jugoszláviai jó romántól érkezett hozzánk. Gheorghe Ionescu, alibunári tanító:

Tisztelt Tanár Úr! Alulírott Gheorghe Ionescu, a dél-bánsági alibunári (Jugoszlávia) román tannyelvű elemi iskola tanítója, e vidék román tanítóinak szóvivőjeként, tisztelettel kérem, hogy szíveskedjen megküldeni laccímemre az Ön páratlan folyóiratát, a Sociologie Românească című lapot, hogy ezeken a tájakon is megismerjék a román tudományt. Tisztelettel üdvözli és százezerszer köszöni, az itteni tanítók nevében, Gheorghe Ionescu s.k., 1936.II.12.

Nagy örömünkre szolgálna, ha a jugoszláviai román tanárok között lenne néhány monográfiaíró, aki a folyóiratban közöltek mintájára tudományos híreket küldene az ottani életünkről.

A Bukaresti Egyetem filozófia és filológia kara diákjainak szociológiai köre idén egy társadalomtudományi szótár összeállításán dolgozik, és elkészíti a bukaresti közkönyvtárakban létező összes szociológiai szakkönyv bibliográfiai cédulakatalógusát.

(fordította: Bara Hajnal)